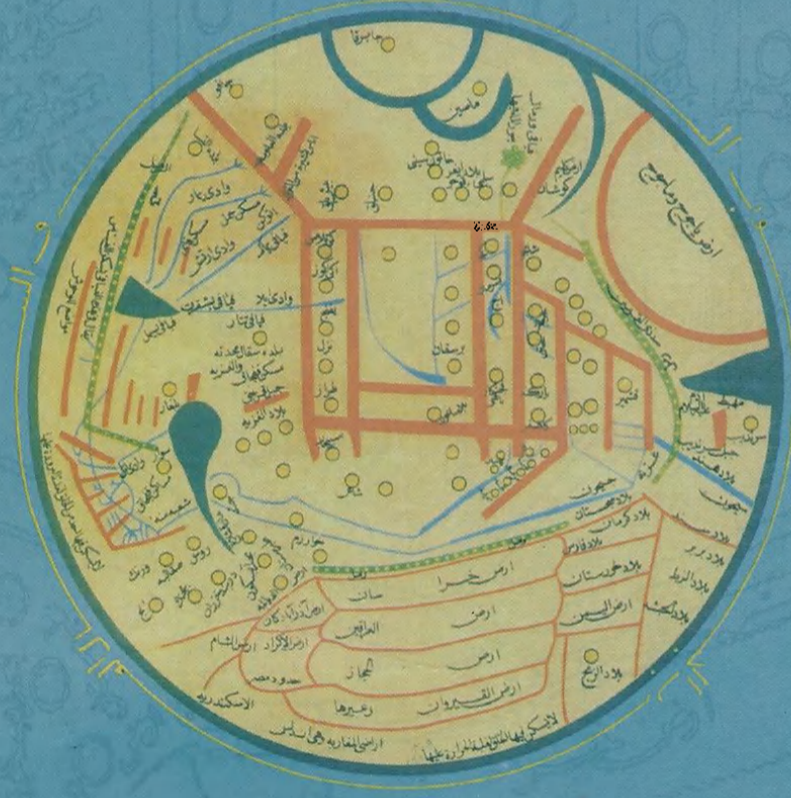

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI: 856 / II

IV. ULUSLARARASI TÜRK DİLİ KURULTAYI BİLDİRİLERİ

II

24-29 EYLÜL 2000

Ankara, 2007

İNTERNETTE SÖYLEŞİ (CHAT) DİLİ

Faruk YILDIRIM*

Giriş

İnternetin temelleri 1969 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından ARPANET (Advanced Research Project Agency Net) ile atılmış, 1983 yılında bugünkü İletim Denetleme Protokolü/İnternet Protokolü'ne (Transmission Control Protocol/İnternet Protocol kısa adıyla TCP/IP) geçilmiş ve nihayet 1990'da ARPANET'in yerini bütünüyle internet almıştır. Ülkemizde internetin kullanılmaya başlaması ise 1993 yılına rastlar (Akalin 1998).

Aradan geçen yedi yılda, ülkemizde hızla yaygınlaşmış olan internet, bankacılıktan eğitime, alış verişten yayıncılığa, haberleşmeden tavra oynamaya kadar bir çok alanda kullanılır olmuştur. İnternetin sağladığı imkânlardan yalnızca biri olan söyleşi (chat) de, bugün oldukça yaygın bir kullanıma sahiptir. Çeşitli yazılımlar kullanılarak gerçekleştirilen internet söyleşilerinin yaygınlığını görebilmek için herhangi bir sunucunun (server) taranması yeterlidir. Bu sunucularla genellikle #tr- koduyla yer alan odalarda Türkçe söyleşiler yapılmaktadır. Bu söyleşilere Türkiye'nin hatta dünyanın her yerinden, her yaş ve meslek grubundan kişiler katılmaktadır.

Bu araştırma, kısa bir geçmişi olmakla birlikte hızla yaygınlaşan internet söyleşilerinde (chat) kullanılan dilin niteliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, Microsoft Chat 2.1a adlı program kullanılarak, mschat.msn.com adlı sunucuda yer alan Türkçe söyleşi odalarına, 13 Ağustos 1999- 22 Temmuz 2000 tarihleri arasında, aralıklı olarak girilmiştir. Bu odalarda gerçekleşen söyleşiler kaydedilerek veri toplanmış ve tesbit edilen sorunlar üzerinde çalışılmıştır. Örnek cümle, kelime veya ibare; imlâ, noktalama, anlatım bakımından olduğu gibi yazılmış; örneğin sonuna, alındığı söyleşi odasının adı ve tarihi eklenmiştir.

İnternet söyleşilerinde dikkatimizi ilk önce imlâ ve noktalamayla ilgili sorunlar ve anlatım bozuklukları çekmiştir. Söyleşen kişilere "Neden bu kadar imlâ, noktalama ve anlatım yanlış var?" sorusunu sordüğümüzde, verilen cevap genellikle hızlı yazma gereksinimiyle ilgili olmuştur. İnternet ortamında Türkçe karakterlerin zaman zaman aksaklığa yol açması, Türkçeye özgü harflerin bazı kullanıcılar tarafından bilinçli olarak kullanılmamasına yol

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

açmaktadır. Ayrıca söyleşiye katılanlardan bir kısmının eğitim düzeyinin düşük oluşu, eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin de dikkatsizliği internet söyleşilerindeki imlâ sorununun diğer kaynakları durumundadır. Sorunlar ayrı bir araştırmayı gerektirecek kadar büyük olduğundan, çalışmamızda ele alınmamış, yalnızca alıntı ve Türkçe kelimelerin Türk alfabesinde olmayan harflerle yazılması üzerinde durulmuştur. Anlatım bozuklukları konusu ise bu araştırmada söz konusu edilmemiştir.

Dikkatimizi çeken ikinci husus, söyleşiye katılanların çoğunda konuşma dilini ve ağızları yansıtmaya eğiliminin bulunmasıdır. Bu durum, söyleşiye katılanlar tarafından tabii olma kaygısı ve mizah çabasıyla açıklanmıştır. Ağız özelliklerine başvurma, mizahın bir ögesi olarak, mizah dergilerinde de karşımıza çıkmaktadır (Özmen, 1999, 902). Çalışmamızda, konuşma dili ve ağız özelliklerinin internet söyleşilerindeki yeri bir bölüm olarak yer almaktadır.

Konuşma dilini yansıtmaya çabası, söyleşiye katılanları jest ve mimiklerin de ifade edilmesi için yol aramaya sevk etmektedir. Bu amaçla çoğu uluslar arası nitelikte olan işaretler kullanılmaktadır. Böylelikle kullanıcı, karşısındakilere sevincini, üzüntüsünü bildirebilmekte, o anda yaptığı işi anlatabilmekte, hatta sanal olarak çay kahve ikram etmekte, gül sunmaktadır. Çalışmamızda, internet söyleşilerinde sıkça karşılaşılan işaretlere ve bunların anlamlarını da yer vereceğiz.

İnternet söyleşilerinde dikkatimizi çeken bir başka durum da, İngilizce kelimelerin sıkça kullanılmasıdır. Bu durum, İnternet dünyasında hâkim dilin İngilizce oluşu ve internetle ilgili programların önemli bir kısmının bu dilde hazırlanmasıyla açıklanabilir. Kullanıcıların bir kısmı, bu kelimeleri kullanmalarının bir nedeni olarak İngilizce söyleşilere de katılıyor olmalarını göstermektedirler. Toplumumuzda hızla yaygınlaşan yabancı dil özentsinin de bu duruma etkisi vardır. Çalışmamızda, internet söyleşilerinde İngilizce kullanımı ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Gerek Türkçe gerek İngilizce kelimelerin, hızlı iletişim kurma kaygısıyla sık sık kısaltılarak yazılması da dikkat çekmektedir. Bu kısaltmalardan en çok kullanılanlar ve anlamları da çalışmamızda yer almaktadır.

I. Konuşma Dili ve Mahallî Ağızların İnternet Söyleşilerine Yansıması

Türkiye Türkçesi konuşma diliyle ilgili çalışmaların henüz tatmin edici olmadığı bilinmekle birlikte, Nevin Selen (1979) ve İclâl Ergenç'in (1995) verdikleri bilgi ve örneklerden yazı diliyle konuşma dili arasında ses ve biçim bilgisi bakımından farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Ergenç, /ğ/nin ses olarak gerçekleşmediğini; şimdiki zaman ekinin sonundaki /r/ sesinin düştüğünü; gelecek zaman ekinin ilk ünlüsünün daraldığını, aynı ek ünlüyle biten tabanlara gelirken, araya giren /y/ sesinin daraltıcı etkisiyle ekin ilk ünlüsünün daralıp y ile birleşerek uzun ünlü oluşturduğunu öne sürmektedir

(Ergenç, 1995, 38-40). Bu bilgiler ile internet söyleşilerinde karşılaştığımız örnekler, yer yer paralellik göstermektedir. Buradan yola çıkılarak internet söyleşisine katılanların çeşitli sebeplerle konuşma dilini yansıtmaya yoluna gitmekte oldukları sonucu çıkarılabilir.

Söyleşilerde Anadolu ve Rumeli ağızlarının da yansıtılmaya çalışıldığı gözlenmiştir. Yalnız bu yansıtılmalar birkaç kelime, şekil ve ibareyle sınırlıdır ve gözlediğimiz kadarıyla herhangi bir kullanıcı, herhangi bir ağız kullanarak iletişim kurmaya çalışmamaktadır. Bir başka söyleşiyle, internet söyleşilerinde standart Türkiye Türkçesi temel alınmakta fakat çeşitli sebeplerle, özellikle de taklit yoluyla mizah yapma amacıyla, ağız özellikleri de yansıtılmaktadır. Buradaki ağız özellikleri, Özmen'in mizah dergilerinin dili için ortaya koyduğu gibi, "belki yaklaşık olarak bir Ege, İç Anadolu ve Rumeli ağızıdır, ama tek bir şehre mal etmek kolay değildir" (Özmen, 1999, 902).

A. Fiil çekimleri

İnternet söyleşilerinde, bazı fiil çekimleri yazı dilinden farklılıklar göstermektedir. Fiil çekimlerinde en belirgin farklılıklar, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman, belirsiz geçmiş zaman, emir ve istek kiplerinde karşımıza çıkmaktadır.

1. Şimdiki zaman: İnternet söyleşilerinde çoklukla yazı dilindeki şekliyle karşımıza çıkan şimdiki zaman çekimlerinde, yer yer r düşmesine, y düşmesine, çokluk birinci kişilerde -z>-s değişmesine, teklik ve çokluk ikinci kişilerde iyelik kökenli kişi eklerinin kullanılmasına rastlanmaktadır ki bunlardan ilki konuşma dilini, diğerleri de ağız özelliklerini yansıtmaya çabasıyla ilgili olmalıdır:

ben gidiom selenden bana fayda yooooook (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

ben çeliği kendini çok politize ettiği için sevmiyom. eskilerde hiç sevgilisi yoqtu hep yalnızlık parçaları çalodu (#tr-zurna 25.2.2000)

ay ne bilem falla uyus oluom saten (#tr-midye odası 18.2.2000)

Sen kimsin de bana kes diyon lam! Şimdi dilini bi kesersem bi daha kes diyemezsin!.. (#tr-unutulanlar 6.6.2000)

yengee işler nasıl kendi kanalına neden gelmiyon artık (#tr-midye odası 20.4.2000)

kime dıyon yeşim (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

beni kim op yapıo (#tr-25+ odası 13.8.1999)

ellerim acto biraz ama (#tr-25+ odası 13.8.1999)

wallaki geldii gibim duruooo (#tr-midye odası 18.2.2000)

artık bende sizden biriyim demi bak nası da iletişim kuruverdim oynasıyoz buralarda (#tr-midye odası 25.4.2000)

insanların bastırılmış duygularını dışa vuruyos (#tr-25+ odası 13.8.1999)

anlamıyoz (#tr-midye odası 18.2.2000)

bu elle taciz olayına ne diyonuz (#tr-25+ odası 13.8.1999)

ayy çeneniz düşsün hemi amma çok konuşuyunuz (İLayda Odası-15.8.99)

camdan dışarı sarkıyolar (#tr-sinem 20.6.2000)

2. Gelecek zaman çekimi: ğ düşmesi, bu düşmeye bağlı olarak kaynaşma meydana gelmesi, ekin birinci ünlüsünde daralma ve düşme, teklik ve çokluk ikinci kişilerde zamir kökenli kişi eklerinin yerine iyelik kökenlilerin kullanılması standart Türkçeye göre en belirgin farklılaşmalardır:

mutfağa kadar gidicem (#tr-midye odası 25.4.2000)

senden 3 şey isticem (#tr-25+ odası 13.8.1999 13.00)

o yüzden ilgilenmiyicem (#tr-midye odası 18.2.2000)

nasıl kaybetmicem (#tr-30-40 odası 18.5. 2000)

bir dostum yok aĝlıcam ühüüü ühüüüü ühü nüüü üüüüüüü (İLayda Odası-15.8.99)

atmıyorum çalıştırıp süründürücem (#tr-unutulanlar 6.6.2000)

şimdikde dolarese evlenme teklifinde bulunacam (#tr-midye odası 18.2.2000)

aslında harika bir geceydi deeee başım çok kötüydü artık yemeklere çıkmayacam (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

Seni İrc Op Yapacam :) (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

dostum sana bir şey gösterecem (#tr-sinem 20.6.2000)

Bende ariycam BEBETO (#tr-zurna 25.2.2000)

Ben bir mail yazcam izninizle (#tr-studio, 25.5.2000)

ne istiyosa yapcan (#tr-25+ odası 13.8. 1999)

:--)) ay tam ben yapışcaktım (#tr-midye odası 17.2.2000)

ne anlatacan bize asi (#tr-30-40 odası 18.5. 2000)

nası alcan (#tr-25+ odası 13.8.1999)

evet ben sekersis alayım mümkünse fala bahacanmı tombulum (#tr-midye odası 8.5.2000)

-Evet biticek 17.30 da (#tr-studio, 25.5.2000)

seni öslices (#tr-midye odası 25.4.2000)

nese yakında 4 botla hizmet vericez (#tr-istanbul 18.5.2000)

evlenip küçük küçük eurolar üretecez (#tr-midye odası 18.2.2000)

bu yaştan sonra beni yeniden bebe sahibi edeceniz (#tr-midye odası 20.4.2000)

3. Geniş zaman çekimi: Standart Türkçeden farklılaşan yalnızca birkaç örneğe rastlanmıştır. Bu örneklerden ikisinde çokluk birinci kişi ekinin sonunda -z>-s değişmesi vardır. Bir örnekte ise zamir kökenli kişi eki yerine iyelik kökenli kişi eki kullanılmıştır ki bu, ağızların bir yansımasıdır:

kredi kartı çekerik (#tr-midye odası 25.4.2000)

ok gelırs (#tr-midye odası 3.3.2000)

beraber yaparıs (#tr-25+ odası 13.8. 1999)

4. Belirsiz geçmiş zaman çekimi: İnternet söyleşilerinde belirsiz geçmiş zaman çekiminin standart Türkçeye göre farklılık gösteren pek az örneğine

rastlanmaktadır. Bu örneklerde teklik ikinci kişilerde zamir kökenli kişi eki yerine iyelik kökenli kişi eki kullanılmıştır:

sen sapık görmemişin (#tr-25+ odası 13.8.1999)

bak beni tanıyamamışın adnan(#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

mavi güsel yasmışın (#tr-midye odası 8.5.2000)

5. İstek çekimi: İstek ekinin, standart Türkçede çokluk birinci kişi çekimi olmamasına karşılık (Ergin, 1988, 294), internet söyleşilerinde birkaç örneğine rastlanmıştır. Bu çekim, Anadolu ağızlarının, özellikle de Sinop-Anamur hattının doğusunda kalan ağızların bir özelliğidir (Karahana,1996, Harita 24). Çekimler -A istek eki üzerine -K getirilerek yapılmaktadır:

kıss seni bu akşam arayımda biras dedikodu yapak (#tr-midye odası 17.2.2000)

kaleye alaq seni loo (#tr-midye odası 25.4.2000)

6. Emir-istek çekimi: İnternet söyleşilerinde teklik birinci kişi emir eki -AyIm yerine daha çok -IyIm, -iim, -im ve -Am şekillerinde karşımıza çıkmaktadır:

Ya napyım bana yerleri sildirmek istedi bende kaçtım (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

aaa ben kacıyım (#tr-Ankara 19.8.1999)

hadi bakiyim (İlayda Odası-15.8.1999)

bende colaları getiriyim (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

ne biliim ben bayan mıyım (#tr-25+ odası 13.8.1999)

bide onla uraşmüim (#tr-25+ odası 13.8.1999)

bende gelim (#tr-25+ odası 13.8.1999)

Neye karar verecem söyle bakim (#tr-studio 25.5.2000)

-he take ettin alsana key die keyle mukafatlandırım dimi (#tr-istanbul 18.5.2000)

bu lagında içine tükürim (#tr-midye odası 18.2.2000)

server server deilki anasını satım (#tr-istanbul 18.5.2000)

{^bi duş alam bari ehuehueh^} (#tr-Ankara 19.8.1999)

bak seni kalemütü ile tanıstıram (#tr-midye odası 17.2.2000)

ilaçlarımı içip gelem bağrı (#tr-midye odası 8.5.2000)

gel bidaha öpemm ama önce kimsin bi de helee (#tr-midye odası 8.5.2000)

B. Ses Olayları

1. Ses Düşmeleri

a. *h* düşmesi: İncelenen söyleşilerde iç ve son seslerde görülmüştür.

zamet etme lo (#tr-midye odası 17.2.2000)

kaave hazır (#tr-eskidostlar odası 9.5.2000)

ben daa yakışıklı bir erkekim ondan (#tr-midye odası 5.7.2000)

allam yaa (#tr-sinem odası 20.6.2000)

zenop eywalla (#tr-25+ odası 13.8.1999)

alla alla küçük yassana arkadaş (#tr-midye odası 18.2.2000)

ala ala (#tr-25+ odası 13.8.1999)

b. y düşmesi: Teklik birinci kişi emir ekiyle şimdiki zaman ekinde, iki ünlü arasında ve birinci hecesinin son sesinde y bulunan söyle-, öyle, böyle, şöyle, neyse kelimelerinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle *iyi* kelimesinin yazımında yaygın olarak görülmektedir. İç seste, hece sonunda bulunan y'ler düşerken bu ünsüzden önceki ünlünün uzaması, çift ünlü yazılarak gösterilmektedir.

nie kızdın (#tr-25+ odası 13.8.1999)

nie kine ne güzel yeni bi gün başladı (#tr-zurna 25.2.2000)

ne bilim ben bayan mıyım (#tr-25+ odası 13.8.1999)

OKey dostum kendine ii bak (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

saçları kestirdi ama ya aslında ona uzun saç daha ii gidiodu bee (#tr-zurna 25.2.2000)

herkese ii sohbetlerrrrr (#tr-midye odası 18.2.2000)

herkese ii akşamlar (#tr-göz 25.4.2000)

Dielinki sen bi hatunşun çitirliktan çatırliha geçme aşamasındasın (#tr-midye odası 18.2.2000)

gizemli:nası gidio (#tr-zurna 25.2.2000)

esiosun kıss (#tr-midye odası 18.2.2000)

kim eflenio kimlen (#tr-midye odası 18.2.2000)

ben gidiom selenden bana fayda yooooook (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

ben çeliği kendini çok politize ettiği için sevmiyom. eskilerde hiç sevgilisi yoqtu hep yalnızlık parçaları çalıodu (#tr-zurna 25.2.2000)

beni kım op yapıo (#tr-25+ odası 13.8.1999)

ellerim acıo biraz ama (#tr-25+ odası 13.8.1999)

wallaki geldii gibim duruooo (#tr-midye odası 18.2.2000)

ay ne bilem falla uyus oluom saten (#tr-midye odası 18.2.2000)

Tamam söylerim (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

dinniom sööle (#tr-midye odası 18.2.2000)

kusene selam sööle bi daha bisi ayırmasın (#tr-midye odası 5.7.2000)

böle daha ii (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

şööle ayu (#tr-25+ odası 13.8.1999)

Ööle bi hava sezdim de (#tr-piedra 26.12.1999)

nese yakında 4 botla hizmet wericez (#tr-istanbul 18.5.2000)

c. ğ düşmesi: Çoklukla iki ünlü arasında, kimi zaman da kelime ve hece sonlarında rastladığımız bir durumdur. Kimi zaman ğ'ler düşerken, bu ünsüzden önceki ünlünün uzaması çift ünlü yazılarak gösterilmektedir. İnternet söyleşilerinde ğ düşmesine sıklıkla rastlanmaktadır:

bi baardım adama adam aşaa indi (#tr-25+ odası 13.8.1999)

beni çaaardı kendi yok (#tr-midye odası 28.3.2000)

opları bey daatıyo ben veremem (#tr-25+ odası 13.8.1999)

bayaa çisik biri (#tr-midye odası 18.2.2000)

- birdost : mutluluk çubuumu taktırdın lem* (#tr-25+ odası 13.8.1999)
aha ürkiüttün çocukcaısı (#tr-midye odası 18.2.2000)
Dielinki sen bi hatunsun çitrlıktan çatırha geçme aşamasındasın (#tr-midye odası 18.2.2000)
e tabe loo arada deışş (#tr-eskidostlar 9.5.2000)
haber verecegim adami biliom ben ama o orali deil (#tr-30-40 odası 18.5.2000)
server server deilki anasını satım (#tr-istanbul 18.5.2000)
ii saol siz (Maydanoz, 25.2.2000)
saol ii u? (#tr-midye odası 20.4.2000)
saol (#tr-göz 25.4.2000)
ay şeker yiyen aasını yirim senin (#tr-midye odası 18.2.2000)
allam hergün biriyle uraşmak zorundamıyım ya (#tr-midye odası 18.2.2000)
 ç. r düşmesi: Şimdiki zaman ekiyle "bir" ve "sonra" kelimelerinde karşımıza çıkmaktadır. Bir örnekte ise "dur-" fiilinin emir şeklinin sonunda -r düşmesine rastlanmıştır.
ne istiyosa yapcan (#tr-25+ odası 13.8.1999)
kalecim kıssss nabersın sesin çıkıyo hayırdır kımle chattırıyon (#tr-midye odası 17.2.2000)
paso dusuyo o (#tr-istanbul 18.5.2000)
anlamıyoz (#tr-midye odası 18.2.2000)
kıs dali ne diyo buu (#tr-sinem 20.6.2000)
gizemli:nası gidio (#tr-zurna 25.2.2000)
esiosun kıss (#tr-midye odası 18.2.2000)
abi brawo ya nası yazdın bi çırpıda bu kadar güzel bi destanı (#tr-midye odası 25.4.2000)
Sen kimsin de bana kes diyon lam! Şimdi dilini bi kesersem bi daha kes diyemezsin!.. (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
bi baardım adama adam aşaa indi (#tr-25+ odası 13.8.1999)
du bi (#tr-36/49 odası 22.7.2000)
çizerim powerının boyunu kısa kalır sona (#tr-25+ odası 13.8.1999)
 d. l düşmesi: "Nası" kelimesinde görülmektedir.
gizemli:nası gidio (#tr-zurna 25.2.2000)
abi brawo ya nası yazdın bi çırpıda bu kadar güzel bi destanı (#tr-midye odası 25.4.2000)
nası alcan (#tr-25+ odası 13.8.1999)
 e. n düşmesi: "Sonra" ve "zaten" kelimelerinde ve nadir olarak görülmektedir.
yemekten sora boa yılanı kibi (#tr-midye odası 18.2.2000)
cüce deme boy kompleksim var zati (#tr-midye odası 8.5.2000)
 2. Ses Türemeleri
 a. ğ türemesi: İnternet söyleşilerinde, Türkçeye Arapça ve Farsçadan geçen ve uzun ünlü taşıyan kimi kelimelerin söz konusu ünlülerinden sonra

yer yer ğ türemesine rastlanmaktadır. İnternet söyleşilerinde ğ yerine g yazma eğilimi belirgindir, bu sebeple türeme bazen g olarak da karşımıza çıkar:

ilaçlarımı içip gelem bağıri (#tr-midye odası 8.5.2000)
o isteseydi yine verirdim ama bana böyle yapmaması lagzimdi (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
ama cagre buldum artık 4 yorganla yatıyorum (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

b. *m* türemesi: Kelime sonlarında ve belirli birkaç kelimedede görülmektedir.

ütü bilem yaptı (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
çalışmıyorum bilem daha 15 yaşındayım ama boş zaman yok web designer'ım (#tr-dosthane odası 22.7.2000)
wallaki geldii gibim duruooo (#tr-midye odası 18.2.2000)
copy yapıyo habirem (#tr-midye odası 18.2.2000)
sana üsüm yollar artıkım (#tr-midye odası 18.2.2000)
(beni tahrik etme) tahrip olursun yoksam :)) (#tr-midye odası 18.2.2000)

c. *n* türemesi: "Artık" kelimesi ve "ile" edatının ekleşmiş şekli "-le"den sonra görülen bu türeme, aslında +n vasıta hali ekinin kalıplaşmasıyla ilgilidir (Korkmaz, 1994, 18-31).

neyse artıkın arkadaşına sorry diyor (#tr-midye odası 28.3.2000)
scarletinsin artıkın (#tr-midye odası 17.2.2000)
kim eflenio kimlen (#tr-midye odası 18.2.2000)
ç. *k* türemesi: Şimdi kelimesinden sonra görülen bu ses türemesi Eski Türkçedeki kuvvetlendirme edatı ok/ök'ün kalıntısıdır.
yok falla gelir suncık (#tr-midye odası 18.2.2000)
simdikde dolarese evlenme teklifinde bulunacam (#tr-midye odası 18.2.2000)

3. Ses Değişmeleri

İnternet söyleşilerinde ı, ç, ğ, ö, ş, ü harflerinin kimi kullanıcılar tarafından sırasıyla i, c, g, o, s, u olarak yazıldığı görülmektedir. Bu durum, internette Türkçe karakterlerin zaman zaman sorun yaratmasıyla ilgili olabilir. Bu nedenle biz, araştırmamızda, bu yazım özelliğiyle ilgili olabilecek değişmelerden söz etmeyeceğiz.

a. *z>s*: İnternet söyleşilerinde yaygın olarak görülen bir değişmedir. Daha çok son ve iç seste bazen de ön seste karşılaşılmaktadır:

evet evlyıs büyük aşk yasıyos (#tr-midye odası 20.4.2000)
insanların bastırılmış duygularını dışa vuruyos (#tr-25+ odası 13.8.1999)
seni öslıces (#tr-midye odası 25.4.2000)
kıs sahra gece sana ne oldu saat3 kadar seni bekledim beee (#tr-Piedra odası 26.12.2000)
kıs dali ne diyo buu (#tr-sinem 20.6.2000)

- bosver emccim bısde cakmadık (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
sisin için hepini için (#tr-midyeye odası 25.4.2000)
ortak bi noktamis olduunu sesinlemiştim senle (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
evet ben sekerris alayım mümkünse fala bahacanmı tombulum (#tr-midyeye odası 8.5.2000)
Odamisa Hoşgeldin.İyi Sohbetler.Kimseyle kafga etme ha:))) (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
aha ürküttün çocukcaısı (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
yaff patafatsızlık yapmadım dimi tekrar gelmekle (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
sana üsüm yollar artkım (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
saten delik deşik oldum (#tr-midyeye odası 8.5.2000)
o saman sana op fereyim onu odadan at (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
 b. s>z: Daha çok ön ve son seslerde karşımıza çıkmaktadır. Son seste görülenler ağız özelliği yansıtmaktadır. Ön sestekiler ise, kelimelerin taşıdığı olumsuz anlamın etkisini azaltma çabasıyla ilgili olmalıdır.
selam herkeze ramazanınız mübarek olsun iyi eğlenceler (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
ne olacka benim gibi salak olursa herkez sirtimdan vurur be abi (#tr-studio odası 12.2.2000)
biz iflaz bayragi cektan diktik))))))))))) (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
naber zalak aylin? (#tr-zurna 25.2.2000)
zapık beni ne etcekkı (#tr-midyeye odası 8.5.2000)
 c. v>f: Ön ve iç seste görülen bir değişmedir.
yok falla gelır sımcık (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
 -İSTANBULLU YOK MUUUUUUUUUUUUUUU
 -farrrrrrrrrr (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
o saman sana op fereyim onu odadan at (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
kim eflenio kimlen (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
yaff patafatsızlık yapmadım dimi tekrar gelmekle (#tr-midyeye odası 18.2.2000)
Hımmm. Sanırım haklısın. Efet efet öyle... (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
efet bayan ben yakinen tanırım (#tr-midyeye odası 28.3.2000)
en sefdiğim isim (#tr-zurna 25.2.2000)
Odamisa Hoşgeldin.İyi Sohbetler.Kimseyle kafga etme ha:))) (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
 d. ğ>y: İki ünlü arasında kalan k'lerden değişen ğ'ler ile beğen- ve öğren- fiillerdeki ğ'ler internet söyleşilerinde bazen y'ye dönüşmektedir.
bende bilmiyordum pi den oyrendım (#tr-eskidostlar 9.5.2000)
şebnemi çok beyendim (#tr-zurna 25.2.2000)
ben beyendım mı ıs bitti kıss (#tr-midyeye odası 17.2.2000)

elî şeyiyile gerdeye girme (#tr-studio 25.5.2000)
 Yönetici gelincik şöyle dedi: *tabî emcnin gelinciyımm* (#tr-midy e odası 18.2.2000)

e. k>g: Birkaç örnekte görülmektedir:

ama cebler gucuk alfa (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

ya garımasınlar bis bas basa garısalım (#tr-midy e 3.3.2000)

f. Diğer Ses değişmeleri:

h>ğ: *tespiğimi geri ver* (#tr-midy e odası 28.3.2000)

b>p: *apla ya nerden bildin* (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

l>n: *ya benim damaklarım intaplanmış ne yapmalıyım* (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

4. Diğer Ses Olayları

İnternet söyleşilerinde, yukarıda gösterilenlerden başka, ünlü türemesi, ünlü daralması, benzeşme, ünsüz ikizleşmesi, göçüşme, hece kaynaşması, hece yutumu gibi ses olayları da görülmektedir:

nie kine ne guzel yeni bi gün basladi (#tr-zurna 25.2.2000)

:-)) ay tam ben yapışicektiim (#tr-midy e odası 17.2.2000)

alla alla küçük yassana arkadaş (#tr-midy e odası 18.2.2000)

ossun herkese yeter. (#tr-midy e odası 18.2.2000)

dinniom söyle (#tr-midy e odası 18.2.2000)

ok icq ozamana kadar çıkmassan gösteririm sana (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

neden kıssın lemmmmmmmm (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

#Tr-UnuTuLanLaR Kanalında Kickleme Ve KickBan Yassak (#tr-unutulanlar 6.6.2000)

ay yassık bu çocuğu kime fersekki (#tr-midy e odası 18.2.2000)

ben çeliği kendini çok politize ettiği için sevmiyom. eskilerde hiç sevgilisi yoqtu hep yalnızlık parçaları çalıodu (#tr-zurna 25.2.2000)

naberr? (#tr-zurna 25.2.2000)

naapim (#tr-midy e odası 5.7.2000)

muzu napacak lemm (#tr-25+ odası 13.8.1999)

Ya napıyım bana yerleri sildirmek istedi bende kaçtım (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

conconum cinim nassın (#tr-25+ odası 13.8.1999)

yaff patafatsızlık yapmadım dimi tekrar gelmekle (#tr-midy e odası 18.2.2000)

ya benim damaklarım intaplanmış ne yapmalıyım (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

mrb hanfendi (#tr-eskidostlar 9.5.2000)

istersen pc bağlanayım resimleri yayınlayım istermisin (#tr-studio, 25.5.2000)

C. Argo ve Yeni Kelimeler Türetme

Söyleşi odalarında, zaman zaman, yeni uydurulmuş ve yalnızca burada bulunan kişilerin anlayabildiği kelimelere rastlanmaktadır. Bu kelimelerin yanında, genel argodan alınma kelime ve deyimler de görülmektedir. Bunlara aşağıda değineceğimiz İngilizce unsurlar da eklenince ortaya bir internet argosu çıkmaktadır. Bu argo, ayrı bir araştırmayı gerektirecek ölçüdedir. Biz bu bölümde, araştırma esnasında rastladığımız ve Türkçe Sözlük'te (Türkçe Sözlük, 9. Baskı, 1998, TDK) yer almayan kelimelerin anlamlarını ve kullanış örneklerini vermekle yetineceğiz.

chatla-: İng. chat "söyleşi, sohbet"+ Türkçe -la isimden fiil yapım ekiyle kurulmuştur. "İnternette söyleşmek, sohbet etmek" anlamına gelmektedir.

hotmaildede chatliyomda ondan (#tr-zurna 25.2.2000)

chattır-: (İng. chat "söyleşi, sohbet"+ Türkçe -tır fiilden fiil yapım eki) Kuruluşu her açıdan yanlış olan bu fiil, "internette söyleşmek, sohbet etmek" anlamına gelmektedir.

kalecim kıssss nabersın sesin çıkmıyo hayırdır kimle chattırıyor (#tr-midye odası 17.2.2000)

çatır: Yaşı ilerlemiş geç kız.

Dielinki sen bi hatunsun çatırlıktan çatırha geçme aşamasındasın (#tr-midye odası 18.2.2000)

çtır: İnce ve narin görünümlü genç kız.

sen atıl çtırlara(#tr-midye odası 28.3.2000)

çtır olayı la (#tr-midye odası 17.2.2000)

çizik: Atak davranan, tecrübeli.

bayaa çisik biri (#tr-midye odası 18.2.2000)

düş-: İnternet bağlantısı kesilmek.

paso dusuyo o (#tr-istanbul 18.5.2000)

sana düşmeyi yasaklıyorummmmmmmmmmmmmmmmmmm(#tr-gamsız 4.3.2000)

ben düştüm mü yaff (#tr-midye odası 5.7.2000)

fıs: Söyleşi (chat) programlarında, odadaki diğer kişilerden gizli olarak iletişim kurmayı sağlayan ve "fısıltı kutusu" adını alan işlev.

fısa gel yanık (#tr-göz 25.4.2000)

humm birde fıs haaa (#tr-eski dostlar 9.5.2000)

fısla-: Fısıltı kutusundan ileti göndermek.

yaser ben f değilim boşuna bana fıslama. sapına kadar erkeğim (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

fıstır-: fıs yansıma sesi ve -tır fiilden fiil yapım ekiyle oluşturulan ve Türkçenin kurallarına aykırı olan bu yapı, fısıltı kutusundan iletişim kurmak anlamına gelmektedir.

fıstırıyorumu(#tr-midye odası 17.2.2000)

la: Kaba bir seslenme ünlemi.

la etme lemn şöyle ayu (#tr-25+ odası 13.8.1999)

lavuk: Aptal, sersem, budala.

bak tamer sen bana mı lavuk dedin (tr-toprak 18.7.2000)

laga luga et-: Gevezelik etmek, boş konuşmak.

kıs nalan laga luga etme gel yamacıma (#tr-midye odası 28.3.2000)

lem/lemn: Kaba bir seslenme ünlemi. (<ulan)

birdost : mutluluk çubuumu taktırdın lem (#tr-25+ odası 13.8.1999)

muzu napacak lemm (#tr-25+ odası 13.8.1999)

le: Bir seslenme ünlemi.

kaleye alağ seni loo (#tr-midye odası 25.4.2000)

lo kalles oda ownerli dimi host görünüyon da (#tr-istanbul 18.5.2000)

zamet etme lo (#tr-midye odası 17.2.2000)

ne habersin/ne habersiniz: Nasılsın/ nasılsınız.

kalecim kıssss nabersin sesin çıkmıyo hayırdır kimle chattırıyon (#tr-midye odası 17.2.2000)

nbr siniz (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

paso: Sürekli olarak.

paso dusuyo o (#tr-istanbul 18.5.2000)

trip (<İng. argo "uyuşturucu madde kullanma ve bunun etkisi"): Türk argosunda uyuşturucu maddenin yaptığı etki, (burada) olumsuz ruh hâli.

zor tuttum zaten kendimi az eweL 50 saat cene caldırdın bana. I bir turLu trip e soktun (#tr-istanbul 18.5.2000)

ulen: Kaba bir seslenme ünlemi.

ben esantionmuyum ulen (#tr-25+ odası 13.8.1999)

Ç. Tonlamaları Gösterme ve Sözün Etkisini Arttırma

İnternet söyleşilerinde, söylenen sözlerin etkisini arttırmak ve tonlamaları göstermek için vurgulanan kelimenin bir veya birkaç harfinin tekrarlandığı görülmektedir. Bu durum yansıma kelimelerle ünlemlerde çok belirgindir.

aaa ben kacıyım (#tr-Ankara 19.8.1999)

aslında harika bir geceydi deeee başım çok kötüydü artık yemeklere çıkmayacam (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

üffff (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

Sınıf sınıf öffff biri pencereleri açsın ya(#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

ohh azıcıkta fırına atalım kaşar hafif erisin (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

ehhhhhh işte (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

zapık beni ne etcekkkta (#tr-midye odası 8.5.2000)

kıs bi fıına bakkk (#tr-midye odası 17.2.2000)

akkllllll ol ewlat (#tr-zurna 25.2.2000)

herkeze slmmmmmmmm (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

Humm. Sanırım haklısın. Efet efet öyle... (#tr-unutulanlar 6.6.2000)

aman alamm powcum gelmissss mucuks powcmm (#tr-midye odası 20.4.2000)

- yirim seni bennn* (#tr-25+ odası 13.8.1999)
ilk tahmin doooru (#tr-midye odası 18.2.2000)
ben gidiom selenden bana fayda yooooook (#tr-Ankara odası 24.4.2000)
ooooooooo kimler gelmişşşşşşş (#tr-gamsız odası 4.3.2000)
Öğğğğğğk (#tr-25+ odası 13.8.1999)
herkese ii sohbeterrrrr (#tr-midye odası 18.2.2000)
-farrrrrrrrrr (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
kalecim kışss nabersin sesin çıkmıyo hayırdır kimle chattırıyon (#tr-midye odası 17.2.2000)
bakıyorumda doğalda benim gibi orucu yemişşşşş heheheh (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
çıtırtttt (#tr-midye odası 18.2.2000)
ayyyyyyyyyy çok utandım ozurdilerim beyefendi (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
ayy çeneniz düşün hemi amma çok konuşuyunuz (İLayda Odası-15.8.1999)
bir dostum yok ağlıcam ühüüü ühüüüü ühü nüüü üüüüüüü (İLayda Odası-15.8.99)
denizzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz (#tr-gamsız odası 4.3.2000)
- D. Türkçe Kelimelerde Kısaltma**
 İnternet söyleşilerinde, iletişim hızını arttırmak için zaman zaman kısaltmalar kullanılmaktadır. Sıkça rastladığımız Türkçe kısaltmalar şunlardır:
- mr̂** (merhaba)
mr̂ hanfendi (#tr-eskidostlar 9.5.2000)
mr̂ yani (#tr-36/49) odası 22.7.2000)
mr̂ (#tr-cafe 9.5.2000)
nbr (ne haber)
nbr siniz (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
nbr (#tr-dosthane odası 22.7.2000)
nbr millet (#tr-studio 25.5.2000)
olm (oğlum)
olm atma kısı leeeeeeeem(#tr-zurna 25.2.2000)
 Yönetici sarapis , BEBETO'yi "olm maniaq mısın sen?" diyerek sohbet odasından çıkardı.(#tr-zurna 25.2.2000)
kartal op versene olm (İLayda Odası-15.8.1999)
ŝm (selam)
ŝm (Maydanoz, 25.2.2000)
ŝm gizemli (#tr-zurna 25.2.2000)
herkeze slmmmmmmmm (#tr-Ankara odası 24.4.2000)
tşk/tsk (teşekkür , teşekkür ederim)
tşkler bey amca (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
tşk arleene (#tr-midye odası 25.4.2000)

tşk baba (#tr-studio 25.5.2000)

II. Türk Alfabesinde Bulunmayan Harflerle Yazma

İnternet söyleşilerinde Türkçe ve alıntı kelimelerin kimi zaman alfabemizde yer almayan q, w, x harfleriyle yazıldığı görülmektedir. Q harfi, kalın ünlülerle birleşen /k/ sesini göstermek için kullanılmaktadır ki bu dikkat çekici bir durumdur:

odada owner yoq (#tr-istanbul 18.5.2000)

bizde key weya op yoq sanmış host eklemiş (#tr-istanbul 18.5.2000)

ben çeliği kendini çok politize ettiği için sevmiyom. eskilerde hiç sevgilisi yoqtu hep yalnızlık parçaları çalıodu (#tr-zurna 25.2.2000)

kaleye alağ seni loo (#tr-midye odası 25.4.2000)

kendine ii bağ (#tr-midye odası 25.4.2000)

sonuna qadar gett (#tr-midye odası 25.4.2000)

vay be sağlam lafıms moruğ (#tr-36/49) odası 22.7.2000)

Yönetici sarapis , BEBETO'yi "olm maniağ mısın sen?" diyerek sohbet odasından çıkardı. (#tr-zurna 25.2.2000)

W harfi, owner, power, away gibi İngilizce kelimelerin yanında Türkçe kelimelerin yazılışında da kullanılmaktadır. İnternet söyleşilerinde w harfi, çoklukla, bazı Anadolu ağızlarında bulunan çift dudak v'sini yansıtmak ve böylelikle mizahî bir tutum sergilemek üzere kullanılmaktadır. Bu harfin kimi kullanışları ise, tpkı kelime tercihlerinde olduğu gibi, İngilizce özentisiyle ilgili olmalıdır.

oLm şimdi war şimdi take edebiLirmisin? (#tr-istanbul 18.5.2000)

nese yakında 4 botla hizmet wericez (#tr-istanbul 18.5.2000)

tokai war bende (#tr-25+ odası 13.8.1999)

zenop eywalla (#tr-25+ odası 13.8.1999)

kendine ii bak alla kolaylık wersin (#tr-25+ odası 13.8.1999)

isimiz war gucumuz war (#tr-istanbul 18.5.2000)

zor tutum zaten kendimi az eweL 50 saat cene caldırdın bana. 1 bir turLu trip e soktun (#tr-istanbul 18.5.2000)

wallaki geldii gibim duruooo (#tr-midye odası 18.2.2000)

anlatın yaw (#tr-midye odası 18.2.2000)

yaw benlede konuşun yaaaa (#tr-midye odası 20.4.2000)

yaw kabağın her cinsini duydumda medine kabağı nasıl oluyor (#tr-studio 25.5.2000)

akkıllıllı ol ewlat (#tr-zurna 25.2.2000)

abi brawo ya nası yazdın bi çırpıda bu kadar güzel bi destanı (#tr-midye odası 25.4.2000)

o watandaş (#tr-midye odası 18.2.2000)

X harfi, önceden dilimize girmiş ve kaynak ildeki yazılışı x'li olan birkaç kelimedede karşımıza çıkmaktadır:

aklı fikri sex ya (#tr-25+ odası 13.8.1999)

cüce deme boy kompleksim var zati (#tr-midye odası 8.5.2000)

Dilimizde tek bir işaretle gösterilen /ç/ ve /ş/ seslerini karşılamak üzere, İngilizcedeki gibi, *ch* ve *sh* işaret dizilerinin kullanılmasına, nadiren de olsa rastlanmaktadır:

kim kime charpyo (#tr-25+ odası 13.8.199)

evet chatlakçığım seni dinliyoruz (#tr-siir odası 18.2.2000)

bizde key weya op yoq sanmış host eklemiş (#tr-istanbul 18.5.2000)

III. İnternet Söyleşilerinde İngilizce Kullanımı

İngilizce unsurların Türkçeye her alanda ve hızla girmekte olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durum, internet söyleşilerine de sirayet etmiştir. Söyleşi odalarında Türkçe cümlelerin arasında İngilizce cümle, kelime ve kısaltmalar çokça kullanılmaktadır. Kullanılan kelimelerin bir kısmı (access, away, ban, bot, connect, disconnect, flood, invite, kick, lag, nick, nuke, op, owner, pc, server, web...) İngilizce internet terimi olup kullanılan programlardan öğrenilmektedir. Bazı programlar Türkçeleştirilmiş olmakla birlikte İnternet kullanıcılarının önemli bir kısmı İngilizcelerini tercih etmekte olduğundan, bu tür terimlerin internet söyleşilerinde daha da yaygınlaşacağı tahmin edilebilir. İnternet söyleşilerinde gay, guest, kiss, mail, ok, thanks, very gibi bilgisayar terimi olmayan kelimelere de rastlanmaktadır. Araştırmamız sırasında söyleşi odalarında karşılaştığımız İngilizce kelimelerin bir listesini ve kullanılış örneklerini veriyoruz:

access: Üyeliğe kabul edilme.

access listene bosuna ekLeme host (#tr-istanbul 18.5.2000)

away: Uzakta.

pill sen awaysin (#tr-midye odası 8.5.2000)

yaa gerçm away olma artık (#tr-midye odası 8.5.2000)

ban: Yasak, cezalandırma.

pedra banlydy bi ara (#tr-midye odası 28.3.2000)

banı kaldırabilir misin (#tr-midye odası 8.5.2000)

banel (<banal): Sıradan, bayağı, adi.

ben bayanlardan hoşlanırım erkekler banel geliyor (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

bot: Bir söyleşi odasında koruyucu olarak bulunan sanal üye.

botLar yoq die (#tr-istanbul 18.5.2000)

cmt pır kankam (peng) resmen bot vasıfesindeydi helal canımcımm (#tr-midye odası 8.5.2000)

cafe: Kahve

Kanaldaki herkese cafee¹ ismarlıyorum (#tr-zurna 25.2.2000)

disconnect: Bağlantısı kesilmek.

amma disconect² oluyom (#tr-zurna 25.2.2000)

flood: Taşkın, sel baskını, (burada) bir kullanıcının üst üste aynı iletiyi göndermesi durumunda devreye giren koruyucu program.

¹ İng. cafe, Fr. café. Burada her iki dil için de yazım yanlış söz konusudur.

² İng. disconnect. Burada yazım yanlışlığı vardır.

baba bak biz atmadan flood dan gitti (#tr-25+ odası 13.8.1999)
gay: Eşcinsel erkek.
desenize geylerin arasında kaldık (#tr-gamsız odası 4.3.2000)
gayleri bile straight yaparım ben ehuehe (#tr-25+ odası 13.8.1999)
guest: Ziyaretçi.
insan bi guest yazar beaa (İlayda odası-15.8.1999)
invite: Davet etmek, çağırmak.
who invite you? (#tr-25+ odası 13.8.1999) "seni kim çağırdı?"
adam önüne gelene in ve de vayı edio (#tr-25+ odası 13.8.1999)
bu sizide invite ediyormu? (#tr-midye odası 8.5.2000)
 Yönetici [[CapT]] , heman©'yi "invite etme ,olm" diyerek sohbet odasından çıkardı. (#tr-zurna 25.2.2000)
go: Gitmek.
neyse ben şirkete goooooooooooo (#tr-25+ odası 13.8.1999)
key: Anahtar, (burada) şifre.
 -şimdi key vericen mi bana
 -he take ettin alsana key die keyle mukafatlandırım dimi (#tr-istanbul 18.5.2000)
kick: Tekmelemek, tekme atmak, tekme (burada söyleşi odasından çıkarmak).
 #Tr-UnuTuLanLaR Kanalında Kickleme Ve KickBan Yassak (#tr-unutulanlar 6.6.2000)
kiss: Öpmek, öpücük.
kiss for op bu arada (#tr-eskidostlar 9.5.2000) "Yöneticilik (verdiğin için öpüyorum"
lag: Geri kalma, oyalanma, yavaş yavaş yürüme (burada yazılanların karşı tarafa geç ulaşması).
geldimi hepsi lagdan göremedim de (#tr-siir odası 18.2.2000)
bu lagında içine tükürüm (#tr-midye odası 18.2.2000)
mail: Mektup.
Ben bir mail yazcam izninizle (#tr-studio, 25.5.2000)
nick: nick name "takma ad"ın kısa şekli, söyleşi odasındaki kişiler gerçek adları yerine bu türden adları kullanmaktadırlar.
ya nickleriniz okunmuyó (#tr-25+ odası 13.8.1999)
Senin o zaman nickin farklıydı (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)
İkide bir nick değiştirip girerseniz tanıyamam yani (#tr-studio 25.5.2000)
nuke: Atom bombası atmak, mikro dalga fırında kızartmak, (burada bir kullanıcının internet bağlantısını koparmak).
Bak nuklarım seni çeneni tut (#tr-studio, 25.5.2000)
ii nuke atıyo (#tr-midye 3.3.2000)
ok, oki, okey: Tamam, olur.
ok dsotum (#tr-sinem 20.6.2000)

ok *ıçq ozamana kadar çıkmassan gösteririm sana* (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

OK LÜTFEN ASL? (İLayda Odası-15.8.1999)

oki (#tr-midye odası 17.2.2000)

OKey dostum kendine ii bak. (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

operator: Söyleşi odasında yönetici.

ayh operator olmuşum (#tr-zurna 25.2.2000)

owner: Mal sahibi, (burada) söyleşi odasının kurucusu.

lo kalles oda ownerli dimi host görünüyon da (#tr-istanbul 18.5.2000)

odada owner yoq (#tr-istanbul 18.5.2000)

Power: Güç, kuvvet, iktidar (burada) cinsel organ

çizerim powerının boyunu kısa kalır sona (#tr-25+ odası 13.8.1999)

server: Sunucu, servis sağlayıcı.

server server deilki anasını satım (#tr-istanbul 18.5.2000)

sorry: Özür, özür dilerim.

neyse artık arkadaş adına sorry diyor (#tr-midye odası 28.3.2000)

straight: Doğru, dürüst, güvenilir, namuslu.

gayleri bile straight yaparım ben ehuehe (#tr-25+ odası 13.8.1999)

take: Almak, satın almak, seçmek.

oLm şimdi war şimdi take edebiLirmisin? (#tr-istanbul 18.5.2000)

thanks: Teşekkürler.

thanks kim şetiyse (#tr-zurna 25.2.2000)

very: Çok.

şener is a very very sapuk (#tr-36/49 odası 22.7.2000)

web designer: Ağ düzenleyici, ağ sayfası düzenleyici.

çalışmıyorum bilem daha 15 yaşındayım ama boş zaman yok web designer'im (#tr-dosthane odası 22.7.2000)

İnternet söyleşilerinde kimi zaman yarı Türkçe yarı İngilizce cümlelere ve basit İngilizce ibarelere de rastlanmaktadır:

not war make taciz [#tr-midye odası 25.4.2000 "savaşma, taciz et(?)]

kiss for op bu arada (#tr-eskidostlar 9.5.2000) "Yöneticilik (verdiğin) için öpüyorum"

[sky] sıkılmaktan patlicak durumda olan Lena' yı underground bir mekanda after hour partiye davet eder (#tr-midye odası 25.4.2000)

hi every bady (#tr-toprak 18.7.2000) "Herkes merhaba."

İnternet söyleşilerinde, yabancı kelimelerin bazen okunduğu gibi (veya okunuşuna yakın bir şekilde) yazıldığı görülmektedir:

riyl layf: (real life) gerçek hayat

gerçek hayatta yani riyl layfta siz görüşüyorsunuz ya oda halkı (#tr-midye odası 25.4.2000)

inişiye (initiate): Üyeliğe kabul etmek.

sen inisiye edilecektün lama elma tarafından (#tr-30-40 odası 18.5.2000)

in vayı (*invite*): davet etmek, çağırarak

adam önüne gelene in ve de vayı edio (#tr-25+ odası 13.8.1999)

Dilimize yerleşmiş bulunan İngilizce, Fransızca ve İtalyanca alıntı kelimeler, bazen İngilizcedeki imlâsıyla yazılmaktadır. Söz gelişi:

creme sur #tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

bende colaları getiriyim (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

copy yapıyo habirem (#tr-midye odası 18.2.2000)

aklı fikri sex ya (#tr-25+ odası 13.8.1999)

İnternet söyleşilerinde, kimi zaman, alıntı kelimenin birçok harfi dilimize yerleştiği şekilde yazılırken, bazı harfleri aslî şekliyledir:

*cüce deme boy **komplexim** var zati* (#tr-midye odası 8.5.2000)

İngilizcenin çokluk eki -s'in Türkçe kelimelere eklenmesi de sık karşılaşılan bir durumdur:

slms millet (İLAYDA Odası-15.8.1999)

selams (#tr-göz 25.4.2000)

slmsssssssssssss (#tr-PIEDRA odası 26.12.1999)

slms, (#tr-zurna 25.2.2000)

aman alamm powcum gelmissss mucuks³ powcmm (#tr-midye odası 20.4.2000)

bende seni mucuksss aen(#tr-midye odası 25.4.2000)

İnternet söyleşilerinde İngilizce kısaltmalara da sıkça rastlanmaktadır. Yaygın olarak rastladığımız kısaltmalar şunlardır:

asl (age, sex, locality): Yaş, cinsiyet, oturulan yer. İnternet söyleşilerinde çok sık kullanılmaktadır.

"Karpas şöyle dedi: **asl**/ Ayyıldız şöyle dedi: 19 m ist" (Bakırköy odası 13.8.1999)

OK LÜTFEN ASL? (İLAYDA Odası-15.8.1999)

herkes asl versin (İLAYDA Odası-15.8.1999)

chr (**character**): Harf, işaret.

bu chr ne yaf (#tr-midye odası 18.2.2000)

f (**female**): Kadın, kız, dişi.

yaser ben f değilim boşuna bana fıslama. sapına kadar erkeğim (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

16/f (#tr-ankara 18.9.1999) "16 yaşında, kız."

m (**male**): Erkek.

20m u (#tr-zurna 8.5.2000) "20 yaşında, erkek, sen?"

19 m ist" (Bakırköy odası 13.8.1999) "19 yaşında, erkek, İstanbul'da oturuyor."

op (**operator**): Söyleşi odasında yönetici.

beni kim op yapıo (#tr-25+ 13.8.1999)

opları bey daatiyo ben veremem (#tr-25+ odası 13.8.1999)

bu odada oplar bi seçici kurul oluşturur (#tr-25+ odası 13.8.1999)

³ "Mucuk" öpme sesi gösteren yansıma bir kelime olsa gerektir.

kartal **op mee** (İLAYDA Odası-15.8.1999) "Kartal bana yöneticilik ver, beni yönetici yap"

*kartal **op versene olm*** (İLAYDA Odası-15.8.1999)

*kiss for **op bu arada*** (#tr-eskidostlar 9.5.2000)

pc (personel computer): Kişisel bilgisayar.

*istersen **pc baglanayım resimleri yayınlayım istermisin*** (#tr-studio, 25.5.2000)

*evde iki **pc olacaktım çocuklarla aramız açılıyordaa*** (#tr-gamsız odası 4.3.2000)

u (you): Sen.

*saol **ii u?*** (#tr-midye odası 25.4.2000)

*where **r u living*** (#tr-midye odası 18.2.2000) "Nerede yaşıyorsun?" [r: are, u: you]

*"selina şöyle dedi: nereden/ akay şöyle dedi: ank/ akay şöyle dedi: **u**"* (#tr-Ankara odası 24.4.2000)

İngilizce kısaltmalarla söz oyunu yapıldığı bile olur:

blackman şöyle dedi:

eyvallah

Yönetici tr_aliBaba şöyle dedi:

C U (#tr-dosthane odası 22.7.2000) [si (C)+yu (U) "see you" "görüşürüz"]

IV. Alfabe Dışı İşaretlerin Kullanılması

İnternet söyleşilerinde, yazıların yanında, zaman zaman alfabe dışı bir takım işaretler de kullanılmaktadır. Bu işaretlerle sevinç, keder, öfke, şaşkınlık, kızgınlık gibi duygular, ileti gönderenin kişisel özellikleri, sanal ortamda değil de karşı karşıya olunsaydı yapacağı jestler dile getirilmekte; çeşitli yiyecek ve içecekler sanal olarak ikram edilmektedir. Bütün bunları yapmak için standart ascii karakterlerini kullanmak yeterli olmaktadır. İşaretlerin çoğu insan yüzünü gösterir. Yüzdeki ifadeyi anlayabilmek için işaret dizisini yana çevirmek gerekmektedir. Söz konusu işaretlerin çoğu, yalnız söyleşilerde değil, internet ve cep telefonu üzerinden gerçekleştirilen tüm iletişimlerde ve reklâmlarda kullanılmakta olan uluslar arası işaretlerdir. En çok rastladığımız işaretler aşağıda listelenmiştir.⁴ Bu işaretlerden az çok farklılaşan ama anlamları aynı olanlara burada değinilmemiştir.

İşaret	Anlamı	Söyleşi Odası
:-)	Gülümsemek	#tr-gamsız 4.3.2000
:))	Gülümsemek	#tr-studio, 25.5.2000
:)))	Gülmek	#tr-midye 28.3.2000
:-))) :-))) :-)))	Kahkahayla gülmek	#tr-studio, 25.5.2000
lol	Gülmek	#tr-midye 17.2.2000

⁴ İşaretlerin anlamları için şu internet adresindeki bilgilerden yararlanılmıştır: <http://www.geocities.com/CollegePark/Bookstore/9434/css/smile.html>

:-(	Üzülme	#tr-PIEDRA 26.12.1999
:-(((	Çok üzülme	#tr-midye 17.2.2000
:-D	Dişlerini göstererek gülmek	#tr-cafe 9.5.2000
:-	İlgilenmemek	#tr-zurna 25.2.2000
:-X	Benden sır çıkmaz	#tr-midye 28.3.2000
;:-)	Göz kırparak gülümsemek	#tr-cafe 9.5.2000
((arl))	Arl adlı kullanıcıyı kucaklıyorum	#tr-midye 5.8.2000
:-P	Dil çıkarmak	#tr-midye 5.8.2000
:-o	Şaşırma	#tr-istanbul 18.5.2000
:-*	Öpmek	#tr-zurna 25.2.2000
:-	Erkek	#tr-zurna 25.2.2000
>-	Kadın	#tr-zurna 25.2.2000
--()-,-()---<{@	Gül vermek	#tr-25+ 13.8.2000
[_]D~~	Kahve ikram etmek	#tr-zurna 25.2.2000

Sonuç

Yukarıdaki açıklama ve örneklerden de anlaşılacağı gibi, günümüzde hızla yaygınlaşan internet söyleşilerinde (chat), yazı dilinden oldukça farklı eğilimler görülmektedir. İmlâ ve noktalama bakımından bir savrukluğun söz konusu olduğu bu söyleşilerde, konuşma dilini, ağız özelliklerini, jest ve mimikleri yansıtmaya çabası sezilmektedir. İngilizce kelime, ibare, cümle, ek ve kısaltmalar internet söyleşilerinin diline girmiştir. Konuyla ilgili olarak bundan sonra yapılacak araştırmalarda, genel olarak internet Türkçesiyle, Türkiye Türkçesi konuşma ve yazı dilinin karşılaştırılarak incelenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Söyleşi odalarının adlarıyla kullanıcıların takma adlarının incelenmesi de ilgi çekici sonuçlar doğurabilecek niteliktedir. Ayrıca, söyleşilerde karşılaşılan imlâ ve noktalama hatalarıyla anlatım bozukluklarının incelenmesi de yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akalın, Şükrü Halûk (1998), "İnternetteki Türkoloji Dünyası," *Türk Dili*, Sayı 556, Nisan 1998.
- Ergenç, İclâl (1995), *Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleyiş Sözlüğü - Bir Deneme*, Ankara: Simurg.
- Ergin, Muharrem (1998), *Türk Dil Bilgisi*, 17. Baskı, İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Karahan, Leylâ (1996), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, Ankara: TDK, yayın no. 630.
- Korkmaz, Zeynep (1994), *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Ankara: TDK, yayın no. 598.
- Özmen, Mehmet (1999), "1990 Sonrası Mizah Dergilerinde Mizah Dili," *3.Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı 1996*, Ankara:TDK, yayın no. 678, s. 901-922.

Selen, Nevin (1979), *Söyleyiş Sesbilimi, Akustik Sesbilim ve Türkiye Türkçesi*, Ankara: TDK.